

رمضان
الكريم

70 çështje në lidhje me agjërimin

Muhamed el-Munexhid

70 çështje në lidhje me agjërimin

Muhamed Salih El-Munexhid

- 70 çështje në lidhje me agjërimin -

Shqipëroi: Altin Torba

Redaktimi fetar: Edmond Ajdini

Me emrin e Allahut, Mëshiruesit,
Mëshirëbërësit!

E falënderojmë Allahun e Lartësuar, mbështetemi tek Ai, i kërkojmë falje Atij, e lusim të na bëjë prej atyre që udhëhiqen nën udhëzimin e Tij, i kërkojmë Allahut të Lartësuar të na mbrojë nga ligësitë tona dhe nga të këqijat e punëve tona. Atë person të cilin e udhëzon Allahu askush nuk mund ta shpjerë në humbje, dhe atë person të cilin Allahu e ka lënë në humbje askush përveç Allahut nuk mund ta udhëzojë.

Dëshmoj dhe vërtetoj se nuk e meriton të adhurohet me të drejtë askush përveç Allahut dhe se Muhamedi është rob dhe i dërguar i Tij.

Begatia e Allahut bëri që për robërit e Tij të ketë sezone mirësish. Ne to shumëfishohen bamirësitë, falen gabimet e të penduarve, lartësohen në gradat e Islamit besimtarët,

ndërsa dhe shpirtrat e tyre drejtohen totalisht përkaq Zoti i tyre i Lartëmadhëruar.

Ndër adhurimet më madhështore të besimtarëve muslimanë është edhe agjërimi i muajit të begatë të Ramazanit të cilin ua obligoi robërve të Tij Vetë Allahu i Lartësuar, që në lidhje me këtë në Kuranin Fisnik thotë: **“... ju është bërë obligim agjërimi ashtu siç u pat qenë bërë obligim edhe atyre që jetuan para jush, e kjo me qëllim që të bëheni të devotshëm.”** El Bekare (183)

Nisur nga vlera madhështore e agjëritimit na del si detyrë të mësojmë dhe tu mësojmë të tjerëve dispozitat ligjore Islame që kanë të bëjnë me këtë muaj të begatë, ashtu që muslimani t'i mësojë detyrimet që ka kundrejt këtij muaji dhe t'i kryej ato, t'i mësojë të gjithë ato gjëra kryerja e të cilave është e ndaluar gjatë këtij muaji në mënyrë që t'i shmang ato, t'i mësojë edhe ato gjëra kryerja e të cilave është e lejueshme ashtu

që të mos ngushtohet më kot për këto gjëra që në origjinë janë të lejuara.

Ky shkrim përmban një ajkë dispozitash, normash dhe çështjesh preferenciale sipas standardeve të legjislacionit Islam, të cilat janë shkruar në mënyrë të përmbledhur duke shpresuar që Allahu i Lartësuar me to tu bëjë dobi vëllazërisë sime muslimane.

1- Përkufizimi [domethënia] e agjërit.

Fjala "agjërim" është përkthimi në shqip i fjalës arabe "saum".

Kuptimi gjuhësor i fjalës "saum- imsek" është ndalim apo privim i vetvetes nga diçka e caktuar.

Kurse kuptimi i kësaj fjale në legjislacionin Islam është ndalimi apo privimi i qëllimshëm i vetvetes nga çdo lloj ushqimi, si dhe nga marrëdhëniet seksuale bashkëshortore, duke filluar nga agu i ditës deri në perëndimin e diellit.

2- Dispozita legislative Islame kundrejt agjërimit:

I gjithë kombi islam është unifikuar në lidhje me obligimin e agjërimit të muajit të Ramazanit. Agjërimi i Ramazanit është shtylla e katërt e shtyllave të Islamit. Argumenti për këtë gjendet në Kuran dhe në traditwnprofetike.

Në Kuran në lidhje me këtë çështje thuhet:
"O ju që besuat! Ju është bërë obligim agjërimi ashtu sikur u patë qenë bërë obligim edhe atyre që jetuan para jush..." El Bekare (83)

Kurse në një prej shumë thënieve profetike që bëjnë fjalë për agjërimin, profeti Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] thotë: **"Islami është ndërtuar mbi pesë shtylla...** (e midis tyre përmend edhe agjërimin)"

3- Vlera e agjërimit:

Agjërimi ka një vlerë madhështore. Kjo gjë duket qartë në shumë thënie profetike ku ndër të tjera përmendet se:

- Vlëra e agjërit është aq e madhe saqë atë e di vetëm Allahu. Ai shpërblen për të pa hesap.
 - Asgjë nuk mund të barazohet me agjërimin për nga vlera.
 - Lutja e agjëruetit nuk kthehet mbrapsht.
 - Agjërueti përjeton dy gëzime, një kur ha iftarin [ngrënien pas mbarimit të agjërit ditor] dhe gëzimi i dytë është në Botën Tjetër kur e takon Zotin e Tij të kënaqur me të.
 - Agjërueti në Ditën e Gjykimit është prej të shpëtuarve, sepse ai i dha provat sesi në shenjë bindjeje karshi Zotit të tij e privoi vetveten nga gjëra që në origjinë janë të lejuara, si ngrënia, pirja, marrëdhëniet intime bashkëshortore etj.
- Ndërsa për sa i përket vlerës së muajit të agjërit, Ramazanit, duhet të dimë se:
- Agjërimi i Ramazanit është një prej shtyllave dhe themeleve bazë të Islamit.
 - Për ligjërimin dhe legjitimitetin e tij ka zbritur mesazhi hyjnor nga qielli.
 - Në të është një natë që është më e

vlefshme se njëmijë muaj.

- Me hyrjen e Ramazanit dyert e Xhenetit hapen, dyert e Xhehenemit mbyllen dhe djajtë lidhen.
- Agjërimi i Ramazanit është i barasvlershëm me agjërimin e dhjetë muajve.
- Personit që agjëron Ramazanin me besim në zemër dhe duke synuar e pritur shpërblim nga Allahu, i falen mëkatet e mëparshme.
- Për çdo iftar Allahu i Lartësuar u jep amnisti dhe i çliron sa e sa vetë prej Xhehenemit.

4- Prej dobive të agjërit të Ramazanit:
Në kryerjen e agjërit fshihen urtësi dhe dobi të shumta në epiqendrën e të cilave është devotshmëria dhe morali fisnik, gjë në lidhje me të cilën Allahu i Lartësuar thotë në Kuranin Fisnik:

" ... me qëllim që të bëheni të devotshëm." El Bekare (183)

Kjo sepse:

- Shpirti njerëzor që privohet gjatë agjërimit nga gjëra që në origjinë janë të lejuara për të fituar kënaqësinë e Allahut dhe për tu mbrojtur nga ndëshkimi që vjen si pasojë e kundërshtimit dhe moskryerjes së urdhrit të Tij, kupton se privimi dhe largimi nga haramet është edhe më primar.
- Kur barku i njeriut ngopet, shqisat e tij gjallërohen së tepërmi dhe shpërthejnë të uritura në kërkim të epsheve dhe qejfeve, kurse kur barkun e njeriut e pushton uria shqisat plogështohen dhe nuk janë të uritura për të shuar epshet dhe qejfet. E pra agjërimi është triumf ndaj epshit dhe djallit.
- Ai që provon diçka nuk është si ai që vetëm ka dëgjuar për të, ashtu sikurse edhe ai që udhëton hipur nuk di gjë për vështirësitë e udhëtimit në këmbë. Agjëruesi teksa ndijon lëngimet e urisë bëhet më i ndjeshëm karshi gjendjes së mjeruar të të varfërve dhe vobektëve, ndaj i mëshiron ata dhe i ndihmon të shuajnë urinë.

- Agjërimi edukon tek agjëruesi këmbënguljen dhe iniciativën për të lënë mënjanë epshin dhe për tu larguar nga mëkati, pasi ai posedon dhuntinë e triumfit mbi instinktin dhe të ndarjes së shpirtit nga gjëra me të cilat ai është shumë i lidhur dhe i familjarizuar.
- Për njerëzit e mençur është më se i hetueshëm fakti se agjërimi nisur nga elementët organizativ si dhe përpikëria që përmban, të dhuron dhuntinë e vetorganizimit dhe përpikërisë në orare, gjë që eliminon dhe kuron epideminë e keqe të rrëmujës dhe çorganizimit, e cila i ka goditur sa e sa prej njerëzve.
- Agjërimi nxjerr dukshëm në pah principin e unitetit të muslimanëve. Gjatë një muaji të tërë i gjithë kombi Islam agjëron dhe hanë së bashku.
- Thirrësit që ftojnë njerëzit në rrugën e vetme të pranuar tek Allahu, në Islam, në këtë muaj kanë shansin e madh se zemrat e njerëzve, fluturojnë për tek xhamitë. Dikush prej njerëzve pikërisht në këtë muaj

futet për herë të parë në xhami, dikush tjetër futet në të pasi ka qëndruar larg saj për shumë kohë. Zemrat e njerëzve i pushton një melankoli dhe ëmbëlsi besimi që rrallë përsëritet. Ky shans duhet shfrytëzuar nëpërmjet këshillave që ëmbëlsojnë shpirtat, mësimeve të përshtatshme, bisedave mbresëlënëse dhe ftesës për të bashkëpunuar në të mirë dhe devotshmëri. Porse kujdes! Është një gabim i madh që thirrësi të angazhohet totalisht me të tjerët dhe të harrojë vetveten, si ai fitili që u bën dritë të tjerëve dhe vetë digjet.

5- Disa norma dhe dispozita të agjërit të Ramazanit: Disa prej këtyre normave dhe dispozitave janë të obligueshme kurse disa të tjera të pëlqyeshme. Prej tyre përmendim:

- T'i jepet rëndësi syfyrit [ngrënies para hyrjes së kohës së agjërit], gjë për të cilën i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi

të], ka thënë: ***"Hajeni syfyryn se në ngrënien e syfyrit ka bereqet."*** E pra syfyri është një ushqim i begatë. Në syfyri nëse kemi mundësi është mirë që të hamë hurma arabe, ashtu sikurse bënte profeti Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të]. Gjithashtu duhet ditur se ngrënia e syfyrit e dallon muslimanin nga çifutët dhe të krishterët që nuk e kanë këtë rit në agjërimin e tyre. (Ngrënia e syfyrit nuk është obligim.)

- Përsheptimi i iftarit, gjë për të cilën i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] ka thënë: ***"Do të vazhdojnë njerëzit të jenë mirë për sa kohë që ata do ta përsheptojnë iftarin."*** Kurse për sa i përket llojit të ushqimit që hahet për iftar është mirë që nëse është e mundur ai të jetë si ai i Profetit, i cili para se të falej e çelte iftarin duke ngrënë hurma arabe të moçme, nëse s'kishte të tilla hante hurma arabe normale, nëse s'kishte as kështu gëlltiste ca gllënjka ujë, dhe pas kësaj thoshte: ***"Etja iku, venat"***

u njomën dhe në dashtë Allahu ngeli shpërblimi." (Sa u përmend për iftarin nuk është obligim por është mirë të veprohet. sh.p.)

• Largimi nga fjalët e ndyra duke zbatuar kështu urdhrin e profetit Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] që thotë: ***"Në atë ditë në të cilën dikush nga ju agjëron të mos bjerë në imoralitet dhe të mos flasë fjalë të ndyra."*** Duhet të largohemi edhe nga mashtrimet sepse siç ka thënë profeti Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të]: ***"Allahu nuk ka nevojë ta lerë ngrënien dhe pirjen ai që nuk lë fjalën mashtruese dhe punën me të."*** Gjithashtu duhen lënë mënjane të gjitha gjërat e ndaluara si shpifja, thashethemet, përgojimi, shthurja, gënjeshtria etj, vepra këto që rrezikojnë seriozisht humbjen e gjithë shpërblimit të agjërimit, ashtu siç ka thënë profeti Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] se: ***"Ndodh që ndonjë agjëruesi të mos i ngelet gjë tjetër nga***

agjërimi i tij veç urisë."

• T'i shmangemi grindjes dhe të largohemi nga poderet, në zbatim të fjalës së të dërguarit të Allahut, Muhamedit [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të]: ***"Nëse një person grindet me të (agjëruetin) apo e shanë atë, le të thotë „Jam agjërueshëm!" dy herw."*** Me të parën kujton veten e tij se është agjërueshëm dhe me tjetrën kujton personin që po grindet me të.

• Mosteprimi në të ngrënë dhe të pirë, në zbatim të fjalës së të dërguarit të Allahut, Muhamedit [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të]: ***"Nuk ka mbushur njeriu ndonjë enë më të keqe sesa barkun..."*** Njeriu i mençur ha për të jetuar dhe nuk jeton për të ngrënë.

• Në këtë muaj të jemi më të mirët në të gjitha drejtimit. Të jemi më të mirët në moral, në paraqitje, në personalitet, në pasuri, në lëmin e diturisë e kudo gjetkë. I tillë ishte i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të].

Në një transmetim të saktë transmetohet se:
"I dërguari i Allahut ishte më i miri në mirësi. Ai ishte më i mirë se kurdoherë në Ramazan kur atij i vinte engjëlli Xhebrail i cili (në Ramazan) e takonte për çdo natë dhe ia mësonte Kur'anin. Ishte më i mirë se puhiza e erës." Profeti ynë i ndritur [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të], na nxiti në bamirësi në këtë muaj duke na bërë me dije se: ***"Kush i jep iftar agjëruessit shpërblehet si ai, duke mos iu pakësuar atij asgjë nga shpërblimi i agjërimit."***

6- Të tjera çështje që duhet të kihen parasysh në këtë muaj madhështor:

- Mbushja e shpirtrave dhe atmosferës ku jetojmë me adhurim.
- Nxitimi në pendim dhe kthimi tek Allahu.
- Të gëzohemi për ardhjen e këtij muaji madhështor.
- Përpikëria në agjërim.
- Falja me përqendrim dhe ndrojtje e namazit të teravijave [falje që kryhet gjatë

Ramazanit për çdo natë pas faljes së Jacisë (darkës)].

- Mosrënia në plogështi dhe përtaci gjatë dhjetë ditëshit të mesëm të Ramazanit.
- Ta kërkojmë dhe hetojmë zhytur në adhurime natën e çmuar të Kadrit.
- Ta lexojmë Kuranin gjatë Ramazanit sa më shumë, me përqendrim dhe lot në sy.
- Nëse është e mundur ta kryejmë Umran [vizitën në Qabe jashtë sezonit të Haxhit], sepse siç dihet Umra në Ramazan është e barasvlershme me shpërblimin e Haxhit.
- Të japë sa më shumë lëmoshë dhe të bëjë sa më shumë bamirësi në këtë muaj, në të cilin shpërblimet shumëfishohen.
- I'atikefi [adhurimi i Allahut duke qëndruar në xhami përgjatë 10 ditëshit të fundit të Ramazanit] nuk duhet lënë pa ndonjë arsye serioze, sepse ai i takon adhurimeve të rëndësishme, rëndësinë e veprimit të të cilave e ka theksuar së tepërmi i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të].

• Pse jo, ta përshëndesim dhe urojmë njëritjetrin me rastin e hyrjes së Ramazanit. I dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qofte mbi të] i përgëzonte shokët e tij me ardhjen e Ramazanit dhe i nxiste që t'i kushtonin vëmendje atij. Shoku i profetit Muhamed, Ebu Hurejrah, transmeton se me rastin e ardhjes së Ramazanit Profeti u ka thënë: ***"U erdhi Ramazani, ky muaj i begatë agjërimin e të cilit Allahu jua ka bërë detyrë. Në të hapen dyert e qiellit, mbyllen dyert e zjarrit (Ferrit) dhe prangosen viganët prej djajve. Në të është një natë që është më e çmuar se njëmijë muaj. Ai i cili privohet nga mirësia e saj, ai është vërtetë i privuar"***.

• Prej dispozitave të agjëritimit:

7- Agjërimi i vullnetshëm i plotëson mangësitë e agjëritimit të obligueshëm. Nga shembujt e agjëritimit të vullnetshëm mund të përmendim: agjërimin e Ashurasë,

ditës së Arafatit, Ditët e Bardha [ditët 13, 14 dhe 15 të çdo muaji hënor (kur hëna është e plotë dhe e mbushur)], të hënën dhe të enjten e çdo jave, gjashtë ditë prej ditëve të Sheuelit [muajit hënor që pason Ramazanin] si dhe agjërimi sa më tepër në muajt hënor Muharem dhe She'aban.

8- Gjithashtu na është ndaluar agjërimi i ditës së premte [të xhuma] të veçuar; agjërimi i të shtunës jashtë agjëtimeve të obligueshme [e këtui kemi për qëllim kur dita e shtunë veçohet me agjërim pa ndonjë arsye, në kundërshtim me dispozitat ligjore Islame]; agjërimi i dehrit (i përditshëm dhe i vazhdueshëm); si dhe agjërimi i pandërprerë për ditë e netë me radhë [dy ose më tepër] pa ngrënë e pirë fare gjatë këtyre ditë-netëve.

9- Është haram (i ndaluar) agjërimi i dy ditëve të festave të Bajramit (ditës së festës së Bajramit të Ramazanit dhe asaj të Kurban Bajramit); agjërimi i tre Ditëve të

Teshrikut në muajin arab Dhul Hixheh, ku hyjnë dita e njëmbëdhjetë, dymbëdhjetë dhe trembëdhjetë direkt pas ditës së parë të Kurbanit Bajramit, në të cilën fillon edhe prerja e kurbaneve, ngase këto ditë janë ditë feste, në të cilat muslimani ha, pi dhe përmend Allahun, ndërkohë që atij që kryen Haxhin dhe ndodhet në zonën e Minasë i lejohet t'i agjërojë këto ditë në rast se nuk gjen çfarë të therë për kurban.

- Kush e ka obligim agjërimin:

10- Agjërimin e ka obligim çdo musliman dhe muslimane që ka arritur moshën e pjekurisë seksuale, që është në rregull mendërisht (nuk është me të meta mendore), që është në vendbanimin e tij (nuk është udhëtar), që është i aftë të agjërojë dhe që është i pacenuar nga gjëra që e ndalojnë agjërimin si për shembull për femrat menstruacionet (zakonet) apo lehonia (hemorragjia pas lindjes).

11- Fëmija, që në moshën shtatë vjeçare duhet të nxitet, të këshillohet dhe të urdhërohet që të agjërojë (nëse e përballon), e disa dijetarë kanë thënë se kur fëmija mbush dhjetë vjeç urdhërohet me ngulm që të agjërojë dhe ndëshkohet nëse e lë agjërimin pa asnjë arsye, ashtu siç bëhet me të edhe në rastin e namazit. Kur fëmija agjëron, për këtë ai merr shpërblim, ndërkohë që prindërit e tij shpërblehen që i kanë dhënë këtë edukatë të mirë fëmijës së tyre dhe e kanë mësuar dhe orientuar për mirë.

Rabija, vajza e Muauidhit [Allahu qoftë i kënaqur me të] thotë në lidhje me agjërimin e parë të Ashurasë (kur qe bërë obligim):

I vinim të vegjlit tanë të agjëronin. U bënë atyre lodra prej leshi të cilat nëse qanin për të ngrënë ua jepnim që të loznin deri në iftar.

12- Nëse një jomusliman e pranon Islamin, apo një fëmijë arrin pjekurinë seksuale, apo një i çmendur vjen në mend në një pjesë të

një dite prej ditëve të Ramazanit, atëherë duhet ta agjëroj gjithë pjesën e ngelur të ditës në fjalë e në vazhdim dhe duhet të ndalohen nga gjërat që e prishin agjërimin, sepse tanimë ata i përkasin kategorisë së njerëzve që e kanë obligim agjërimin e Ramazanit. Porse ata nuk e kanë obligim agjërimin e asaj çfarë ka kaluar prej muajit para asaj dite sepse ata në atë kohë nuk i kanë takuar kategorisë së njerëzve që e kanë obligim agjërimin e Ramazanit.

13- Njeriu me të meta mendore (i çmenduri) në dispozitat Islame nuk angazhohet dhe obligohet. Për të janë përgjegjës kujdestarët e tij dhe anët përkatëse që janë të obliguar dhe angazhuar të përkujdesen për ta. Por nëse një person e prek çmenduria herë pas here, ai e ka obligim të agjëroje kur përmendet dhe jo kur e humb arsyen. Agjërimi i këtij personi, nëse ai e humb arsyen gjatë ditës, nuk konsiderohet i prishur, duke qenë se me të ndodh ashtu siç do të ndodhte nëse do t'i

binte të fikët për shkak të ndonjë sëmundje apo diçkaje tjetër, dhe ky gjykim jepet sepse ai e ka ndërmarrë këtë qëllim kur arsyetonte.

Të njëjtën dispozitë me këtë person ka edhe personi i xhindosur [që e humb vetëdijen për shkak të ndikimit që bëjnë tek ai xhindet]. (mendim i dijetarit të madh islam, Ibn Uttejmin)

14- Nëse një person vdes gjatë Ramazanit, as ai dhe as të afërmit e tij nuk e kanë obligim ta agjërojnë pjesën që i ka mbetur atij prej muajit.

15- Kush nuk e ka ditur se agjërimi në Ramazan është obligim, apo se ngrënia, pirja dhe marrëdhëniet seksuale nuk lejohen në Ramazan, në lidhje me të shumica e dijetarëve islam janë të mendimit se ky person është i justifikuar nëse ai është me të vërtetë i një kategorie që mund të justifikohet, si për shembull i sapofuturi në Islam, muslimani i paditur

apo informuar, që jeton në situatë lufte e që si pasojë është bërë e pamundur që ai të informohet, apo edhe muslimani që është rritur mes jomuslimanëve. Kurse gjithkush që ka qenë në mesin e muslimanëve dhe e ka pasur të mundur të pyes dhe të mësojë, i tilli nuk konsiderohet i justifikuar.

- Agjërimi i Ramazanit dhe udhëtari:

16- Për të ngrënë në udhëtim është kusht që udhëtimi t'i takojë një distance të caktuar që dihet në mesin e dijetarëve Islam, (në “medh'hebin-shkollwn juridike Hanefi” është mbi tetëdhjetë kilometra, ashtu si në rastin e lejimit të shkurtimit të namazit) ose të njihet në traditën e vendasve me emrin udhëtim; si dhe që udhëtari ta ketë lënë pas vendin ku banon dhe shtëpitë e ndërtesat që i takojnë këtij vendi. Kusht tjetër tek shumica e dijetarëve Islam është që udhëtimi të mos jetë për motive jotëndershme apo për të bërë mëkate të qëllimshme dhe gjithashtu kusht është që të

mos udhëtoje vetëm që t'i shmanget agjërimin, e që të haje dhe të pijë, duke u treguar hileqar dhe pa pasur synim tjetër përveç kësaj.

17- I gjithë kombi Islam është i një mendimi në lidhje me faktin se udhëtarit që plotëson kriteret që përmendëm më lartë, i lejohet ngrënia dhe pirja gjatë Ramazanit, sidoqoftë mundet apo nuk mundet të agjërojë, edhe nëse agjërimi është i vështirë për të e edhe nëse nuk është, madje edhe nëse ai udhëton në një mjet udhëtimi me ujë brenda apo hije (kondicionerë) dhe i shoqëruar nga shërbyes që i ka në dispozicion, përsëri atij i lejohet ngrënia dhe pirja e edhe shkurtimi i namazit. (mendim nga dijetari i madh Islam, Ibn Tejmijeh)

18- Ai që vendos të udhëtojë në Ramazan nuk duhet ta bëjë nijetin (qëllimin) e udhëtimit deri në momentin kur të niset për udhëtim, sepse mund t'i dalë ndonjë punë

që ia anulon udhëtimin. Gjithashtu udhëtari nuk duhet të hajë, pijë apo bëjë diçka tjetër me të cilën e prish agjërimin, përveçse pasi të lërë prapa shtëpitë e vendbanimit të tij. Kurse kur largohet prej tyre i lejohej të çelë agjërimin.

Po kështu vepron edhe udhëtari që udhëton me aeroplan, e çel agjërimin vetëm kur ngrihet aeroplani dhe i lë pas ndërtesat e vendbanimit të vendit të tij, e nëse aeroporti është jashtë vendbanimit të vendit të tij, në këtë rast mund ta çelë agjërimin në të, kurse nëse aeroporti është brenda apo konsiderohet periferi e zonës së populluar të vendit të tij, atëherë nuk e çelë agjërimin në të sepse ai është ende në vendin e tij.

19- Kush arrin në një vend të caktuar dhe synon të qëndrojë në të më shumë se katër ditë, sipas mendimit të shumicës së dijetarëve Islam, e ka obligim që të agjërojë gjatë ditëve të qëndrimit. Pra personi që udhëton për studime që zgjasin muaj apo vite jashtë vendit, duhet t'i nënshtrohet të

njëjtës dispozitë që përmendëm më lartë, ai konsiderohet banor i vendit ku shkon dhe duhet t'i agjërojë plotësisht ditët e qëndrimit në të.

Dijetari islam Ibn Bazi thotë: Nëse udhëtari shkon në një vend që s'është vendi i tij, nuk e ka detyrim të agjërojë përveçse nëse qëndrimi i tij në të do të zgjasë më shumë se katër ditë, atëherë ai agjëron sepse për të, në këtë rast vlen e njëjta dispozitë si për banorin me vendbanim në këtë vend.

20- Kush e ka filluar agjërimin duke qenë brenda vendit ku banon, pastaj gjatë ditës udhëton, të tillit i lejohet ta çelë agjërimin, sepse Allahu i Lartësuar e ka bërë udhëtimin në përgjithësi shkak tolerimi në të agjëruar, në fjalën e Tij: **"...e kush është i sëmurë ose në udhëtim (le të agjërojë) atë që i ka ngelur prej ditëve të tje ra (pas Ramazanit)..."** El Bekare (184)

21- Ai person që jeton dhe banon diku në një shtet dhe e ka të zakonshëm udhëtimin

gjatë Ramazanit dhe jashtë tij, si për shembull postieri që lëviz me makinë në distanca mbi tetëdhjetë km, shoferët e linjave të ndryshme që punojnë taksi në linja të largëta, pilotët, marinari që nuk banon zakonisht në anije porse banon diku në tokë, ekuipazhet e këtyre linjave si dhe punonjësit e ndryshëm puna e të cilëve është e kësaj natyre lejohet ta çelin agjërimin edhe nëse ata janë në udhëtim në çdo ditë të Ramazanit, porse ata duhet t'i shlyejnë këto ditë pas Ramazanit (deri në ardhjen e Ramazanit tjetër).

22- Nëse udhëtari arrin në vendbanimin e tij gjatë ditës, është më mirë që në pjesën e ditës së ngelur pasi ka arritur, të agjërojë në shenjë nderimi për madhështinë e këtij muaji, edhe pse ka prej dijetarëve kush thotë se një personi të tillë i lejohet të mos agjërojë (në këtë pjesë të mbetur të ditës), dhe këtë ditë e shlyen pas Ramazanit, sidoqoftë ka agjëruar në rastin në fjalë ose jo.

23- Nëse ai e ka filluar agjërimin në një shtet dhe pastaj shkon në një shtet që e kanë filluar agjërimin më përpara ose më mbrapa se shteti i tij, në këtë rast dispozita ligjore Islame është që ky person, agjërimin në vazhdim, ta bëjë sipas vendit ku ka shkuar, të mos hajë iftar përveçse kur hanë banorët e këtij vendi dhe të agjërojë bashkë me ta deri në fund, edhe nëse iftari i tij në total mund t'i kalojë tridhjetë ditë. Kjo dispozitë është marrë nga thënia profetike në të cilën i dërguari i Allahut të Lartësuar, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] thotë: **"Agjërim është (konsiderohet) dita në të cilën agjëroni (bashkërisht), kurse iftar (ngrënie) ajo në të cilën hani (bashkërisht)."**

Nëse agjërimi i Ramazanit të dikujt është më pak se njëzetë e nëntë ditë atëherë pas festës le t'i plotësojë dhe bëjë njëzetë e nëntë ditë, sepse muaji hënor nuk ka më pak se njëzetë e nëntë ditë. (mendim i dijetarit islam, Ibn Bazit)

- Agjërimi i Ramazanit dhe i sëmuri:

24- Çdo lloj sëmundje që ia dëmton shëndetin njeriut lejohet që njeriu të mos agjërojë për shkak të saj. Kjo gjë bazohet në thënien e Allahut të Lartësuar në Kuranin Fisnik: "**... e kush është i sëmure ose në udhëtim** (le të agjërojë) **atë që i ka ngelur, prej ditëve të tjera** (pas Ramazanit)..." El Bekare (84)

Kurse për gjëra të lehta si kolla apo dhimbja e kokës nuk bën të lihet agjërimi. Gjithashtu nëse personit i ka thënë një mjek i respektuar dhe i kualifikuar (por edhe nëse e di vetë nisur nga përvoja e mëhershme), se agjërimi do t'i sjellë atij një sëmundje, do ia shtojë sëmundjen që ka, apo do t'ia vonoje shërimin, në këto raste atij i lejohet që të mos agjërojë. E nëse sëmundja që e ka goditur personin ka dhënë efekte në trup (dhe është duke u kuruar për të), ai nuk e ka obligim që të bëjë në darkë nijetin (qëllimin) për ta agjëruar ditën e

nesërme, edhe nëse supozohet nga mjeku se ai mund të shërohet ditën e nesërme, sepse dispozita ligjore islame merr në konsideratë gjendjen aktuale.

25- Nëse agjërimi i shkakton personit rënie të fikti në këtë rast ai e lë agjërimin dhe e shlyen atë më pas. Nëse gdhihet agjërues pastaj i bie të fikët gjatë ditës dhe përmendet sërish para perëndimit të diellit ose pas tij, agjërimi i këtij personi quhet i vlefshëm. Kurse nëse gjendja e të fikëtit i ndodh që nga agimi i ditës e deri në perëndim të diellit, për këtë rast shumica e dijetarëve Islam mendojnë se agjërimi i këtij personi nuk është i vlefshëm. Për sa i përket personit që për shkak të rënies të fikët dhe humbjes së ndjenjave i kalojnë ditë nga Ramazani pa agjëruar, shumica e dijetarëve Islam thonë se ai e ka detyrim që t'i shlyejë këto ditë, sado qofshin ditët që ka zgjatur gjendja e të fikëtit. Ndërkohë, disa dijetarë të tjerë Islam, kanë dhënë mendimin që personi që bie në gjendje te

fikëti, që i humb ndjenjat, që i është dhënë narkozë apo ilaç gjumi në shërbim të trajtimit të tij mjekësor, prandaj e ka humbur arsyen, nëse gjendja e tij vazhdon kështu për tre ditë ose më pak se tre, atij i duhet t'i shlyejë këto ditë të cilat nuk i ka agjëruar, ngjashëm me të fjeturin, kurse nëse është mbi tre ditë atëherë nuk i shlyen ditët që s'i ka agjëruar ngjashëm me të çmendurin. (mendim i dijetarit të nderuar islam, Ibn Bazit)

26- Personin që e ka sflitur uria tepër e madhe apo etja kulminante e që ka frikë se kjo gjë mund ta dëmtojë në kulm, t'i shkaktojë vdekje apo dëmtim serioz të ndonjë prej shqisave, nëse anon në këtë mendim me siguri dhe jo prej fiksimit apo duke fantazuar, atëherë e çel agjërimin dhe e shlyen atë pas Ramazanit, sepse në dispozitat ligjore Islame ruajtja e jetës së njeriut është obligim, porse nuk lejohet të lihet agjërimi, thjesht për një gjendje kritike të supozuar dhe joreale, apo lodhje, apo

frikë prej një sëmundje të fantazuar. Për sa i përket njerëzve që punojnë punë të vështira dhe të lodhshme, atyre nuk u lejohet që ta lënë agjërimin. Ata duhet që para agimit të çdo dite të re ta bëjnë nijetin (qëllimin) për të agjëruar, dhe nëse ditën gjatë punës arrijnë në një gjendje që kanë frikë se vazhdimi i mëtejshëm i agjërimit mund ta dëmtojë seriozisht shëndetin e tyre, si dhe nëse lënia e punës i dëmton, atëherë u lejohet ta çelin agjërimin e kësaj dite dhe ta shlyejnë atë pas Ramazanit.

27- I sëmuri që shpresohet ta kalojë sëmundjen dhe pritët të shërohet, hanë dhe nuk agjëron, e duke qenë se këtë person nuk e shlyen për ditët e paagjëruara dhënia ushqim të varfërve, e ka obligim që ta kryej agjërimin që i ka ngelur. Ndërsa i sëmuri kronik, apo i pashërueshëm, për shërimin e të cilit nuk ka shpresa, po kështu edhe i thyeri në moshë (që për shkak të pleqërisë së thellë e ka të pamundur të agjëroje), të tillët ushqejnë për çdo ditë një të varfër me

një ushqim të vendit të barasvlershëm me afërsisht një kilogram e gjysmë oriz. Lejohet që të grumbullohet shuma e shlyerjes së detyrimit të agjërimin dhe t'i ushqejë të varfrit në fund të muajit dhe gjithashtu lejohet që për çdo ditë të ushqejë një të varfër. Për sa i përket të sëmurit që nuk ka agjëruar gjatë Ramazanit dhe pret që të shërohet porse lajmërohet se sëmundja e tij është kronike dhe e pashërueshme, ky person është i obliguar të ushqejë të varfër për çdo ditë që nuk e ka agjëruar. (mendim i dijetarit të nderuar Islam, Ibn Uttejmin) Kurse ai që ka pritur të shërohet nga një sëmundje e shërueshme porse ka vdekur, nuk konsiderohet se i ka ngelur pa përmbushur obligimi i agjërimin dhe nuk është obligim për të afërmit që janë perkujdesur për të shlyerja e ditëve që i kanë ngelur atij nga Ramazani.

28- Personi që sëmuret dhe më pas shërohet dhe e ka pasur të mundur që ta shlyej agjërimin e ngelur porse nuk e ka shlyer atë

derisa ka vdekur, për shlyerjen e agjërimin të tij nxirret nga pasuria e tij ushqim për të varfrit në varësi të ditëve të agjërimin që i kanë ngelur, e nëse dikush nga të afërmit e tij dëshiron që të agjërojë për të edhe kjo gjë lejohet nisur nga thënia e saktë profetike në të cilën i dërguari i Allahut të Lartësuar, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qofte mbi të] thotë: "Kush vdes dhe ka pasur borxh për të agjëruar, për të agjëron përgjegjësi (kujdestari) i tij." (mendim i dhënë nga "El Lexhnetu Ed Deimeh-Komisioni i Përgjithshëm i Fetvave")

- Agjërimi i Ramazanit dhe plakja apo paaftësia:

29- I moshuari i thyer në moshë që është krejt i pamundshëm dhe që për çdo ditë i afrohet vdekjes duke u bërë keq e më keq, nuk e ka për detyrë të agjërojë dhe i lejohet të hajë përderisa agjërimi e sflit së tepërmi dhe e vë në gjendje kritike. Shoku i

profetit Muhamed, Ibn Abasi [Allahu qoftë i kënaqur prej tij] në lidhje me thënien e Allahut të Lartësuar në Kuran: **"...Ndërsa për sa i përket atyre të cilët e kanë të vështirë agjërimin ata duhet të ushqejnë një të varfër për çdo ditë (të ngelur të agjërimit)..."** El Bekareh (184); ka thënë: Bëhet fjalë për plakun dhe plakën e thyer në moshë që nuk kanë mundësi të agjërojnë, kështu që në kompensim të çdo dite të agjërimit të ngelur, u duhet të ushqejnë një të varfër.

Për sa i përket personit që sillet si i mitur dhe është matufosur, nuk e kanë obligim as ai dhe as përgjegjësit (kujdestarët) e tij ta shlyejnë agjërimin e tij, pasi të këtillit i mungon arsyeja e cila është një nga kriteret bazë të përgjegjësisimit. Kurse nëse herë arsyeton e herë e humb arsyen dhe bie në kllapi, në rastin në fjalë vetëm kur arsyeton e ka obligim të agjërojë ndërsa kur e humb arsyen jo. (mendim i dijetarit të nderuar Islam, Ibn Utthejmin)

30- Personi që nuk agjëron për ndonjë shkak të dukshëm, si i sëmuri për shembull, nuk ka problem që të hajë hapurazi, kurse ai person, shkakun e mosagjërit të të cilit është i fshehtë për sytë e njerëzve, si gruaja me zakone për shembull është më mirë dhe më primare që për t'iu ruajtur akuzave që mund të dalin të hajë pa rënë në sy.

• Bërja e nijetit (qëllimit) për të agjëruar Ramazanin:

31- Nijeti (qëllimi) është kusht në agjërimin e obligueshëm (të muajit të Ramazanit) dhe po kështu në çdo agjërim tjetër që është detyrim si për shembull shlyerja e Ramazanit dhe agjërimi që bëhet si dëmshpërblim i betimit të parealizuar. Kjo dispozitë bazohet në thënien profetike ku i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] thotë: "***Nuk ka agjërim për atë që nuk e vendos nijetin*** (qëllimin për të agjëruar) ***që***

natën." Ndërkohë, lejohet që nijeti të bëhet në çfarëdolloj pjese të natës, qoftë edhe një moment para agimit. Nijet konsiderohet vendosmëria e zemrës për të bërë veprimin (kurse thënia e nijetit me gojë nuk është e nevojshme, madje shumë dijetarë këtë gjë e kane quajtur të pabazuar në legjislacionin Islam), dhe gjithkush që ka mësuar (në mbrëmje) se e nesërmja është ditë Ramazani dhe synon agjërimin e saj, konsiderohet se e ka bërë nijetin. (mendim i dijetarit të nderuar Islam Ibn Tejmiheh). Personi që vendos me zemër që ta çelë (prishë) agjërimin gjatë ditës porse nuk e çel në të vërtetë, mendimi më i anueshëm për të është se ai nuk e prish agjërimin, ashtu si personi që do të flasë gjatë namazit por nuk flet. Ndërkohe, disa dijetarë të tjerë Islam kanë thënë se, mjafton vetëm ndërprerja e nijetit që personi ta prish agjërimin. Që ky person të jetë më i garantuar e plotëson ditën e agjëritimit në fjalë, dhe më pas e shlyen atë pas Ramazanit. Kurse për sa i përket dezertimit

(tradhtisë dhe lëshimit të fesë), të gjithë dijetarët kanë thënë se kjo gjë e prish automatikisht nijetin.

Agjëruesi i Ramazanit nuk e ka të nevojshme që ta rinovojë (përsërisë) nijetin në çdo natë prej netëve të Ramazanit, porse atij i mjafton ta bëjë qëllimin për të agjëruar Ramazanin natën e parë të hyrjes së muajit. Por nëse e ndërpret nijetin e agjërimin, për shembull për arsye udhëtimi apo sëmundje, pasi eliminohet arsyeja në fjalë, duhet patjetër që për të agjëruar më tej, ta rinovojë dhe bëjë sërish nijetin.

32- Për agjërimet e vullnetshme në tërësi nuk kushtëzohet bërja e nijetit që natën. Kjo dispozitë është nxjerrë nga transmetimi i Aishes, (bashkëshortes së profetit Muhamed) [Allahu qoftë i kënaqur prej saj] që ka thënë: Një ditë prej ditësh hyri tek unë i dërguari i Allahut [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] dhe më tha: ***"A keni ndonjë gjë për të ngrënë?"*** I

thamë: Jo. Tha: **"Atëherë unë po agjëroj."**
Kurse për agjërimet e vullnetshme të caktuara, si agjërimi i ditës së Arafatit apo ai i Ashurasë, më e garantuar është që ta bëjë nijetin për agjërim që natën.

33- Kush fillon të agjërojë ndonjë agjërim të obligueshëm si për shembull shlyerjen e Ramazanit apo agjërimin për realizimin ose përmbushjen e betimit, duhet që ta plotësojë atë deri në fund dhe nuk lejohet ta prishë pa pasur ndonjë arsye të konsiderueshme. Ndërsa për sa i përket agjërimit të vullnetshëm agjëruesi i tij e ka në dorë vetë veten e tij, nëse do e plotëson agjërimin e nëse do e ndërpret atë, qoftë edhe pa arsye. Vetë profeti Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të], një herë u gdhi agjërueshëm (teksta po kryente një agjërim të vullnetshëm) e më pas hëngri. Porse pyetja në këtë rast qëndron se a merr shpërblim ai që e ndërpret agjërimin e vullnetshëm për atë kohë që ka agjëruar? Disa nga dijetarët

islam kanë thënë se nuk merr shpërblim. Më e mira është që agjëruesi i vullnetshëm nëse nuk ka ndonjë avantazh apo konsideratë ligjore për ndërprerjen e agjërimin, atëherë ta plotësojë agjërimin e tij.

34- Personi që për arsye të ndryshme nuk arrin ta mësojë hyrjen e Ramazanit vetëm se pas agimit të ditës, e ka detyrim që ta agjërojë pjesën e ngelur të ditës, dhe sipas mendimit të shumicës së dijetarëve Islam e shlyen këtë ditë pas Ramazanit, nisur nga thënia profetike ku i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] thotë: ***"Nuk ka agjërim për atë që nuk e vendos nijetin*** (qëllimin për të agjëruar) ***që natën."***

• Iftari (çelja e lejueshme e agjërimin) dhe Imseku (agjërimi):

35- Kur perëndon dhe humbet i gjithë disku i diellit (në vendet fushore, bregdetare dhe

shkretinore, por jo në ato malore ku dielli humbet pas maleve porse në realitet nuk ka perënduar ende), atëherë agjëruesi e çel agjërimin dhe nuk duhet marrë në konsideratë përskuqja e theksuar e ngelur në horizont.

Kjo gjë bazohet në thënien e të dërguarit të Allahut, Muhamedit [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] që thotë: ***"Kur vjen nata prej këtu dhe shkon dita nga këtu (duke bërë me dorë horizontin nga perëndimi), agjëruesi e çel agjërimin."***

Prej traditës profetike është që të përshpejtohet iftari (çelja e agjërimit). I dërguari i Allahut [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] nuk e falte namazin e akshamit pa çelur iftar qoftë edhe me një gllënjë ujë. Nëse agjëruesi nuk gjen me çfarë të çel iftar vendos me zemër se e ka çelur iftarin, por nuk e thith gishtin e tij (apo diç të ngjashme me këtë) siç veprojnë disa prej njerëzve të rëndomtë.

Duhet pasur kujdes i madh nga çelja e agjërimit para hyrjes së kohës, sepse transmetohet se i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] ka parë të ndëshkohen njerëz të varur nga dejtë dhe damarët e tyre, nga anët e gojëve të të cilëve rridhte gjak, dhe kur ka pyetur për ta, është lajmëruar se të tillët janë ata që hanë para plotësimit të agjërimit të tyre.

36- Nëse agon dita (bëhet fjalë për bardhësinë horizontale të shpërndarë në horizont në anën e lindjes), në moment duhet që agjëruesi të ndalohej nga gjërat që e prishin agjërimin, sidoqoftë e ka dëgjuar apo jo ezanin.

Nëse e di se muezini e bën ezanin në xhami para agimit, atëherë nuk e ka obligim që të ndalohej, por nëse nuk e di se kur e bën ezanin muezini, ose nëse muezini është ndërruar etj, dhe nuk ka mundësi që ta hetojë agimin dhe të sqarohet e bindet vetë

për të (siç ndodh për shembull në qytete për shkak të ndërtesave të larta dhe ndriçimit të rrugëve), atëherë ai rezervohet duke punuar me kalendarët përkatës të publikuar, që janë bazuar në llogari dhe vlerësime të sakta, përderisa nuk është vënë në dukje se kalendar i që ai përdor ka gabime.

Kurse rezervimi duke mos ngrënë, pirë etj, 10 minuta para agimit dhe gjëra të ngjashme me këtë, si për shembull kalendarët që në një rresht kanë vendosur kohë më vete për ngrënien, pirjen etj, dhe në një rresht tjetër kohë më vete për agimin, këto gjëra nuk kanë bazë në legjislacionin Islam, madje bien ndesh me të.

- Gjërat që e prishin agjërimin:

37- Përveç menstruacioneve dhe lehonisë (tek gratë që e prishin automatikisht agjërimin), agjëruesi nuk e prish agjërimin (kur vepron ndonjë gjë prej gjërave që e

prishin agjërimin), përveçse në tre raste:

- (a) Kur e bën këtë gjë duke e ditur se është e ndaluar dhe jo ngapadija.
- (b) Kur e bën këtë me koshiençë e vetëdije dhe jo nga harresa.
- (c) Kur e vepron këtë gjë me vullnet të lirë dhe jo nga domosdoshmëria apo imponimi.

Në tërësi gjërat që e prishin agjërimin klasifikohen në dy lloje:

- lloje të karakterit zbrazës (nga trupi) si për shembull marrëdhëniet seksuale, provokimi i vjelljes, menstruacionet, ihtixhami (nxjerrja e gjakut nga trupi në një mënyrë të posaçme, shiko pikën 56) etj.
- lloje të karakterit mbushës (të trupit) si për shembull ngrënia dhe pirja.

38- Prej gjërave që e prishin agjërimin ka të tilla që janë në sensin dhe domethënien e ngrënies dhe pirjes, si ilaçet dhe hapet që merren nëpërmjet gojës, serumet, transfuzioni (injektimi) i gjakut, etj. Kurse injeksionet joushqyese, që përdoren për

kurim mjekësor si penicilina, insulina, injeksionet stimuluese dhe vaksinat, nuk i bëjnë dëm agjërimit, sido që të merren, nëpërmjet muskulit (mishit) apo nëpërmjet venave të gjakut. Por për të qenë më i garantuar është mirë, që brenda mundësisë, këto injeksione të bëhen natën. (mendim i dijetarit të nderuar Islam, Muhammed Ibn Ibrahim) Procesi i larjes së veshkave ku është e nevojshme bartja (nxjerrja) e gjakut nga trupi (për t'iu bërë atij lavazh special) dhe rifutja e tij në trup, nuk e prish agjërimin. (mendim i dijetarit të nderuar Islam, Ibn Uthejmin) Epërsi ka dispozita se klizma (futja e lëngjeve në zorrën e trashë nga poshtë për efekt pastrimi ose lirimi), pikatoret për sytë dhe veshët, nxjerrja e dhëmbit dhe trajtimi mjekësor i plagës, nuk e prishin agjërimin. (mendim i dijetarit të nderuar Islam, Ibn Tejmijeh) Pompa e astmës, për të cilën i sëmuri ka nevojë të vazhdueshme, në Ramazan dhe jashtë tij, nuk e prish agjërimin, sepse ajo s'është veçse gaz i presuar që shkon në

mushkëri dhe nuk është ushqim. Marrja e gjakut për analiza nuk e prish agjërimin porse është një gjë e tolerueshme, sepse hyn tek gjërat që i lyp nevoja. Ilaçi në formë gargare, nëse nuk gëlltitet poshtë, nuk e prish agjërimin. Kush i mbush dhëmbët te dentisti dhe ndjen shijen e tyre në gurmaz, nuk e prish agjërimin. (mendime të dijetarit të nderuar, Ibn Bazit)

39- Kush ha dhe pi me dashje gjatë ditës në Ramazan, pa pasur asnjë arsye, i tilli ka kryer një mëkat prej mëkateve të mëdha, ndaj dhe një person i tillë duhet të pendohet dhe ta shlyejë këtë ditë pas Ramazanit. Nëse ai ka ngrënë a pirë gjëra ligjërisht të ndaluara në Islam si për shembull alkool (raki, birrë, verë, uiski e të tjera pije alkoolike), veprimi i tij është edhe më i shëmtuar dhe i fëlliqur. Sido që të jetë, personi duhet të pendohet sinqerisht dhe (krahas kryerjes së obligimeve fetare) duhet të bëjë edhe samëshumë adhurime të vullnetshme si për shembull agjërim,

namaz, lutje, lëmoshë etj, me qëllim që të plotësojë mangësitë që ka në obligesat fetare dhe me shpresë se Allahu i Lartësuar do t'ia pranojë pendimin.

40- Nëse personi ka ngrënë dhe pirë në harresë, le ta plotësojë agjërimin e tij, sepse atë e ka gostitur Allahu.

Në një transmetim në lidhje me këtë fakt thuhet: ***"Atij i ka dhënë të hajë dhe të pijë Allahu."*** Ai nuk është i obliguar as ta

shlyejë këtë dhe as të dëmshpërblejë për të.

E nëse personi shikon gjatë ditës së Ramazanit dikë që po hanë në harresë, i duhet që ta kujtojë atë:

- nisur nga kuptimi i përgjithshëm i fjalës së Allahut të Lartësuar: ***"...bashkëpunoni me një ri-tjetrin (duke ndihmuar) në mirësi dhe devotshmëri..."*** El Maide(2);

- nisur nga kuptimi përgjithësues i fjalës së profetit Muhamed -lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të- : ***"E nëse unë harroj, më kujtoni!"***;

- si dhe në respektim të parimit ideologjik

Islam "Një gjë e ndaluar duhet korrigjuar dhe ndryshuar.”

41- Kush ka nevojë ta çelë agjërimin për shpëtimin e një të pafajshmi nga një situatë tragjike, siç mund të ndodh për shembull me ata që shpëtojnë të mbyturit apo me ata të zjarrfikëses, i këtilli lejohet ta çelë agjërimin dhe ta shlyej atë më pas.

42- Personi që e ka obligim agjërimin, mirëpo qëllimisht dhe i paimponuar kryen marrëdhënie seksuale, ashtu që kontaktojnë me njëri-tjetrin dy organet gjenital dhe koka e organit gjenital mashkullor futet në atë femëror, pa marrë parasysh nëse ndodh ejakulim (çlirim i lëngut spermatozeidal) apo jo, ky person, e ka prishur agjërimin. I tilli duhet të pendohet sinqerisht, ta plotësojë agjërimin e kësaj dite, ta shlyej atë dhe t'i nënshtrohet dëmshpërblimit të rëndë të vendosur sheriatikisht për këtë mëkat të shëmtuar, nisur nga transmetimi profetik të cilin e transmeton shoku i

profetit Muhamed, Ebu Hurejrah [Allahu qoftë i kënaqur me të] ku thotë: Ndërkohë që ne po qëndronim në praninë e Profetit [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të], i erdhi atij një burrë dhe i tha: "O i dërguar i Allahut! U shkatërrova. I dërguari i Allahut i tha: **"Çfarë të ka shkatërruar?"** Tha: Rashë mbi gruan time ndërkohe që isha agjërueshëm. I tha: **"A ke ndonjë skllav ta çlirosh?"** Tha: Jo. I tha: **"A ke mundësi të agjërosh dy muaj pandërprerë?"** Tha: Jo. I tha: **"A ke të ushqesh gjashtëdhjetë të varfër?"** Tha: Jo... (e në vijim)"

43- Nëse një person vendos të kryej marrëdhënie seksuale me gruan e tij dhe ha fillimisht, s'ka dyshim se në këtë rast mëkati i tij është më i rëndë dhe në realitet ai kështu e ka cenuar madhështinë e këtij muaji dy herë, duke ngrënë dhe duke kryer marrëdhënie intime bashkëshortore. Dëmshpërblimi i rëndë (agjërimi dy muaj pandërprerë) të cilit ky person duhet t'i

nënshtrohet është më angazhues. Lypset që i tilli ta kuptoj se Allahut nuk mund t'i bëhet hile. Kjo hile që ai punoi (kur me dashje e prishi fillimisht agjërimin duke ngrënë, ashtu që ta konsiderojë veten jashtë agjërimit dhe thjeshtë të shlyejë vetëm këtë ditë të Ramazanit, porse qëllimin e ka pasur që t'i japë të drejtë vetes të kryejë marrëdhënie intime bashkëshortore pa dëmshpërblim), është një shenjë e ligë dhe disfatë për të. Duhet që ky person samëparë të bëj kthesë dhe të pendohet me sinqeritet.

44- Puthja, përqafimi, prekja, vështrimi i herëpashershëm (me ëndje), etj, të gjitha këto veprime i lejohen bashkëshortëve agjëruar nëse ata arrijnë ta sundojnë veten e tyre, kjo nisur nga transmetimet e sakta në adresë të profetit Muhamed [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të], ku përmendet se profeti Muhamed e puthte bashkëshorten e tij dhe i qasej asaj kur ishte agjëruar, mirëpo ai ishte më i përmbajtëshmi për dëshirën e tij. Kurse thënia e shenjtë

(hadithi kudsî) ku thuhet: **"...e lë gruan e tij për shkakun Tim"**, nënkupton marrëdhëniet seksuale. Sa thamë ka vlerë kur bashkëshorti është i përmbajtshëm dhe mundësia e humbjes së vetëkontrollit është tepër e ulët, por nëse personi pushtohet shpejt nga epshi aq sa nuk arrin ta kontrollojë vetveten, atij nuk i lejohet asgjë nga sa thamë më lartë, sepse kjo gjë mund të bëhet shkak për prishjen e agjërimin të tij, dhe nuk ka siguri që nga një person i tillë të mos ndodhë kontakti seksual apo ejakulimi (çlirimi i lëngut spermatozeidal), gjë që bie ndesh direkt me vijimin e hadithit të shenjtë që përmendëm më lartë në të cilin Allahu i Lartësuar thotë për agjëruesin: **"...e lë epshin e tij për shkakun Tim"**; si dhe bie ndesh edhe me parimin legjislativ Islam që thekson se: "Çdo mjet që të shpie në një gjë të ndaluar, konsiderohet i ndaluar."

45- Nëse ndërkohë që personi po kryen marrëdhënie intime bashkëshortore kupton

se ka zbardhëlluar agimi, i duhet që ta ndërpresë aty për aty kontaktin seksual. Nëse vepron kështu agjërimi i tij dhe i saj konsiderohet i saktë, por nëse vazhdon dhe ejakulon edhe pasi që e ka marrë vesh se ka hyrë agu i ditës në këtë rast ai e ka prishur agjërimin dhe lypset të pendohet, të shlyejë këtë shkelje dhe t'i nënshtrohet dëmshpërblimit të rëndë të përcaktuar shariatikisht (të agjërojë dy muaj pa ndërprerë).

46- Nëse ha, pi apo kryen marrëdhënie intime bashkëshortore duke menduar sinqerisht se është akoma natë, e më pas qartësohet se në fakt agimi ka hyrë, në këtë rast nuk ka ndonjë detyrim, sepse thënia kuranore tregon dhe aludon për lejim derisa të arrihet qartësimi. Në lidhje me sa thamë më lartë Abdu Razaku ka transmetuar në një thënie të saktë se Ibn Abasi [Allahu qoftë i kënaqur me të] ka thënë: Allahu ta ka lejuar ngrënien dhe pirjen përderisa ende dyshon (s'të është qartësuar hyrja e agimit).

47- Nëse personi gdhihet xhunub (i ejakuluar pasi ka bërë marrëdhënie seksuale ose ka parë ëndërr erotike) kjo gjë nuk e dëmton agjërimin e tij, madje lejohet ta vonojë larjen e xhunubllëkut apo larjen pas ndërprerjes së menstruacioneve ose lehonisë edhe pas hyrjes së agimit, por duhet të nxitojë që të mos i kalojë koha e caktuar e namazit.

48- Nëse agjëruesi fle dhe shikon ëndërr erotike (në të cilën ejakulon), ai duhet ta plotësojë agjërimin e tij, sepse sipas mendimit unanim të dijetarëve Islam, agjërimi i tij në këtë rast nuk priset.

49- Personi që ejakulon gjatë ditës së Ramazanit me diçka sigurimi paraprak i së cilës është i mundshëm si për shembull prekja, vështimi i herëpashershëm (me ëndje), e ka obligim që të pendohet tek Allahu, ta vazhdojë agjërimin e ngelur te kësaj dite dhe ta shlyejë atë pas Ramazanit. Nëse tenton të ejakulojë me dëshirë, por më

pas ndalon ende pa ejakuluar, në këtë rast duhet të pendohet, por nuk e ka obligim ta shlyejë këtë ditë për arsye se ejakulimi nuk ka ndodhur. Në fakt është e këshillueshme që agjëruesi të largohet nga çdo gjë që provokon epshin dhe duhet gjithashtu që t'i përzë mendimet e ulta. Kurse në lidhje me daljen (për shkak të mendimeve erotike, për shkak të puthjes apo kur bashkëshortët lozin me njëri-tjetrin) nga organi gjenital të një lëngu të bardhë viskoz (të ngjitshëm), dalja e të cilit mund të ndjehet por edhe mund të mos ndjehet, epërsi i jepet mendimit se ai nuk e prish agjërimin. (Sh.p.: Sekretioni spermatozeidal që del përmes ejakulimit është i trashë, del me vrull dhe shoqërohet në dalje me kënaqësi të theksuar, karakteristika këto që e bëjnë atë specifikisht të dallueshëm nga llojet e tjera të sekrecioneve që dalin nga organi gjenital.)

50- Nëse personi vjell në mënyrë të pavullnetshme, agjërimi i tij nuk priset

dhe atij nuk i mbetet për të shlyer asgjë, ndërsa kush e provokon të vjellurën me dashje, duke futur gishtat në fyt, duke shtypur barkun, duke nuhatur një erë të pështirë, apo duke parë një diçka që të bën të vjellësh, e të tjera gjëra si këto, i tilli e ka prishur agjërimin dhe e ka borxh shlyerjen e tij...

Nëse personi gëlltit padashje diçka nga çfarë i ka ngelur ngjitur nëpër dhëmbë, apo diçka që është e vogël aq sa ai nuk e dikton dhe as e pështyn dot, ai nuk e ka prishur agjërimin, sepse kjo gjë konsiderohet përbërës i pështymës. Por nëse është shumë dhe mund të hidhet nga goja le ta hedhë, sepse nëse e gëlltit me dashje e prish agjërimin.

Njomësia që ngelet pasi bën gargara me ujë (kur merr abdes për namaz) nuk bën dëm, sepse kjo është një gjë së cilës nuk mund t'i ruhesh. Nëse në mishrat e dhëmbëve ka plagë apo nëse prej tyre del gjak kur e

përdorim misvakun ose furçen, nuk duhet ta çojmë poshtë gjakun, por duhet ta nxjerrim. Vetëm nëse ai e kalon gurmazin padashje atëherë falet dhe s'prish punë. Gjithashtu shijimi i ushqimit në rast se kjo gjë s'është e domosdoshme nuk është i pëlqyeshëm, pasi kjo gjë e rrezikon agjërimin tw prishet.

Konsiderohet prej nevojës:

- që nëna ta përçapë në gojën e saj ushqimin për foshnjën, kjo nëse nëna nuk ka asnjë mundësi tjetër;
- të shijuarit e ushqimit për të parë nëse është kripa apo diçka tjetër tamam;
- nëse blen diçka që për tu dalluar në të blerë, duhet shijuar; nisur kjo nga një thënie e Ibn Abasit ku thotë: S'prish punë (që agjëruesi) të provojë për shije uthullën apo diçka tjetër që do të blejë. (Tolerimet e mësipërme nënkuptojnë se ky ushqim nuk duhet të gëlltitet por pasi të shijohet duhet të pështyhet.)

51- Përdorimi i misvakut gjatë gjithë ditës së Ramazanit, edhe nëse është i njomë, është një veprim në zbatim të traditës profetike, për të cilin kryerësi merr shpërblim.

52- Gjërat që mund t'i ndodhin agjëruetit padashje, si hemorragjitë e ndryshme, gjakrrjedhja nga hundët apo vajtja e ujit ose benzinës në grykë, nuk e prishin agjërimin. Për gjërat të cilave nuk mund tu ruhesh si për shembull nëse personit në mënyrë të pavullnetshme i depërton në barkun e tij ndonjë mizë, tym duhani, pluhur rruge apo pluhur mielli; ka epërsi mendimi se ato nuk e prishin agjërimin. Tek gjërat të cilave nuk mund tu ruhesh hyn edhe përtypja e pështymës, gjë që nuk e prish agjërimin, madje edhe nëse personi e mbledh pështymen e tij në gojë dhe pastaj qëllimisht e kapërdinë dhe çon poshtë, epërsi më të madhe ka mendimi se ky person nuk e prish agjërimin. Po kështu zbritja e lotëve në fyt, lyerja (me kanë ose

bojë) e kokës dhe mustaqeve, nuk i bën agjërulesit dëm.

Gjithashtu nuk ka ndonjë problem që agjërulesi ta nuhasë parfumin apo aromën e tymrave erëmirë, por duhet të ketë kujdes që tymi të mos i futet në grykë. Është më mirë për agjërulesin që pastën e dhëmbëve, duke qenë se influencon fuqishëm, mos ta përdorë gjatë ditës por ta përdorë natën.

53- Pirja e duhanit e prish agjërimin dhe nuk mund të konsiderohet si arsye për lënien e agjërimin, sepse nuk është e logjikshme që të justifikohesh me mëkatin. (Sh.p.: Bëhet fjalë për duhanin, për pirjen e të cilit dijetarët e mirëfilltë Islam kanë thënë se është e ndaluar në vetvete dhe bëhet mëkat mbi mëkat kur pihet në Ramazan, duke u bërë shkak për prishjen e Ramazanit. Është një lloj si të thuash se “unë për të mos agjëruar kam justifikim një gjë që e prish agjërimin dhe bie ndesh me të”.)

54- Nuk ka ndonjë problem që agjëruesi nisur nga vapa dhe etja që e ka zënë, të zhytet në ujë, të mbështillet me një copë të lagur apo të hedhë ujë mbi kokë. Është e papëlqyeshme që të notojë nisur nga fakti se kjo gjë mund ta vërë në rrezikprishje agjërimin e tij. Personi që ka profesionin e polumbarit (zhytësit në ujë) apo një profesion tjetër që ka të bëjë me zhytjet, nëse është i sigurt për mosdepërtimin e ujit në barkun e tij, nuk ka asnjë lloj problemi që të ushtrojë normalisht profesionin e tij.

55- Nëse personi ha iftar duke menduar se dielli ka perënduar kurse ai në fakt nuk ka perënduar, shumica e dijetarëve thonë se atij i duhet që ta shlyej këtë ditë, sepse fakti se dita nuk ka përfunduar ende dihet, dhe njeriut s'i ngelet veçse që të bindet dhe sigurohet mirë për hyrjen e natës, nisur nga parimi që thotë se: gjëja e sigurt (në rastin tonë prezenca e ditës) nuk mund të hidhet poshtë me të dyshimtën (në rastin tonë hyrjen e natës); teksa mendimi i dijetarittë

madh Islam, Ibn Tejmijeh është se në një rast të tillë agjëruetit nuk i ngelet ndonjë detyrim për të shlyer.

56- Më e këshillueshmja për agjëruetin është që mos të bëjë "hixhame- nxjerrje gjaku nga trupi në një mënyrë të posaçme". E në fakt debati i dijetarëve Islam në lidhje me këtë çështje është i gjatë.

57- Nëse zbardhëllon agimi dhe personi ka ende në gojën e tij ushqim apo pije, për këtë rast dijetarët janë të gjithë të mendimit se atij i duhet ta hedhë dhe pështyjë atë që ka në gojë dhe nuk duhet ta gëlltisë. Po veproji kështu agjërimi i tij është i saktë. E njëjta dispozitë ligjore është edhe për rastin e personit që ka ngrënë dhe ka pirë në harresë. Pra agjërimi i tij është i saktë nëse pasi kujtohet nuk e gëlltit atë që ka në gojë, por nxiton ta hedhë dhe pështyjë.

• Agjërimi i Ramazanit dhe femra:

58- Vajza që sapo ka arritur moshën e pjekurisë dhe i kanë ardhur zakonet (menstruacionet) por nga turpi ka ngrënë gjatë Ramazanit, duhet të bëj një pendim të thellë dhe t'i shlyej këto ditë, dhe krahas kësaj, nëse Ramazani i ardhshëm e gjen pa shlyer ditët e Ramazanit të kaluar, duhet të ushqejë për çdo ditë një të varfër, si dëmtshpërblim për vonesën. E njëjta dispozitë si për të parën, është edhe për atë femër që nga turpi ka agjëruar ditët e zakoneve.

59- Nëse burri i saj është i pranishëm, gruaja nuk duhet të agjërojë asnjë agjërim tjetër me përjashtim të Ramazanit, përveçse duke pasur lejen e tij. E nëse burri udhëton atëherë ajo mund të agjërojë edhe pa lejen e tij.

60- Nëse femra me menstruacione shikon (para agimit) copëzën e bardhë (sekrecionin

e bardhë që e nxjerr mitra pas mbarimit të zakoneve) i cili nxjerr në pah se gruaja është pastruar nga zakonet, në këtë rast ajo agjëron pasi bën nijetin (qëllimin) për të agjëruar që në mbrëmje.

61- Nëse ajo nuk arrin ta dallojë mirë se a është pastruar, mund të përdorë një copë pambuk apo diç të ngjashme, e nëse ai del i pastër agjëron. Nëse i kthehet gjaku i zakoneve e lë agjërimin.

62- Nëse ndërprerja e gjakut të zakoneve ka vazhduar (nga mbrëmja e kaluar) deri në perëndim të diellit dhe ajo ka agjëruar pasi e ka bërë nijetin që në mbrëmje, kjo ditë e saj agjërimi konsiderohet e vlefshme.

63- Nëse femra e ndjen se asaj po i vjen cikli porse deri në perëndim të diellit ende nuk i ka dalë gjak zakonesh, agjërimi i kësaj dite të saj konsiderohet i vlefshëm.

64- Femra që e di se asaj do t'i vijë cikli i zakoneve të nesërmen, duhet të vazhdojë të agjërojë pa e ndërprerë nijetin (qëllimin) e agjërimin, dhe nuk duhet ta prishë agjërimin përveçse kur të shikojë gjakun e zakoneve.

65- Nëse femrës me menstruacione ose lehoni i ndërpritet dalja e gjakut natën dhe ajo e bën nijetin për agjërim po atë natë, porse e gjen agimi pa u larë, në këtë rast agjërimi i saj konsiderohet i saktë nga të gjithë dijetarët Islam.

66- Për sa i përket femrës me menstruacione, më e mira është që të jetë e kënaqur me caktimin e Allahut për të dhe të ngelet në natyrën e saj, të pranojë tolerimin që bëri Allahu për të duke e lejuar të hajë në Ramazan, gjatë zakoneve, kundrejt shlyerjes së mëvonshme, dhe mos të konsumojë medikamente apo hape që e ndalojnë gjakun e zakoneve. Ky ka qenë realiteti i nënave të besimtarëve dhe grave të të parëve tanë besimtarë të sinqertë. Por

nëse femra nuk vepron kështu dhe konsumon medikamente apo hape që ia ndërpresin ciklin e zakoneve dhe agjëron, agjërimi i saj është i vlefshëm pasi ajo në këtë mënyre ka ngelur e pastër nga zakonet përgjate gjithë muajit.

67- Nëse gruaja shtatzënë e dështon fëmijën që sapo ka filluar të krijohet ashtu që vërehet tek ai për shembull forma e kokës apo dorës, në këtë rast ajo është lehone ndaj nuk i lejohet të agjërojë. Kurse nëse i del vetëm gjak ku nuk dallohet shenjë dështimi ky gjak nuk është gjak lehonie dhe ajo mund të agjërojë nëse do dhe e ka të mundur.

68- Gjaku që del nga organi gjenital femëror, por nuk është as gjak zakonesh dhe as lehonie, nuk ndikon fare në saktësinë e agjërimit (pra nuk e prish agjërimin).

69- Epërsi ka mendimi se rasti i nënës shtatzënë ose gjdhënëse (mëkuese), sidoqoftë kur ka frikë për gjendjen e fëmijës apo gjendjen e vet, është i përngjashëm me atë të njeriut të sëmurë. Pra, këtyre të dyjave (nw rast se kanw frikë për gjendjen e fëmijës apo gjendjen e vet), u lejohet të mos agjërojnë dhe u ngelet ta shlyejnë më vonë agjërimin, duke ditur se i dërguari i Allahut, Muhamedi [lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë mbi të] në lidhje me këtë fakt ka thënë: ***"Allahu e ka hequr nga udhëtari agjërimin (agjërimin e Ramazanit) dhe gjysmën e namazit, e nga shtatzëna dhe gjdhënësja agjërimin (e Ramazanit)."***

70- Nëse gruaja që e ka obligim agjërimin kryen marrëdhënie seksuale me burrin e saj, ditën në Ramazan, dispozita ligjore për të dy ata është e njëjtë (siç e kemi përmendur më herët). Kurse nëse burri i saj e imponon në këtë gjë, ajo duhet të bëjë çmos për të mos e lejuar, e nëse burri i saj

me forcë e mund, atëherë ajo nuk është e detyruar që të kryejë dëmshpërblimin (agjërimin e dy muajve pandërprerë). Gjithashtu, ka mendim dijetarësh se nëse burri ditën në Ramazan, kryen kontakt seksual me gruan e tij ndërkohë që ajo ka qenë e fjetur, gruaja nuk është e detyruar që të kryejë dëmshpërblimin (agjërimin e dy muajve pandërprerë), por që të jetë më e rezervuar e shlyen këtë ditë më vonë. Gruaja që e di se burri i saj nuk mund ta përmbajë vetveten është e këshillueshme që të mbaje distancë nga ai dhe të mos stoliset dhe zbukurohet në sy të të shoqit gjatë ditëve të muajit të Ramazanit.

Në përfundim...

Kjo ishte një përmbledhje mbi disa prej çështjeve bazë të Ramazanit.

E lusim Allahun e Lartësuar që të na ndihmojë në përmendjen, falënderimin me fjalë dhe vepra si dhe në adhurimin e denjë të Tij.

Gjithashtu e lusim Allahun e Lartësuar që

fundi i këtij muaji të begatë të jetë falje dhe shpëtim nga zjarri për të gjithë ne.

Lavdërimi dhe paqja e Allahut qoftë për profetin tonë të dashur Muhamedin, për familjen e tij, shokët e tij dhe të gjithë ata që e kanë ndjekur dhe do ta ndjekin rrugën e tij.

Shënim:

Ky material ka pasur edhe çështje të tjera, verifikimin e thënieve profetike si dhe fusnota të ndryshme, porse ato nuk janë shkruar me qëllim që të ruhej karakteri përmbledhës i këtij materiali.